

*Шахов С. В.,
народний депутат України*

ПРАВОВА ЯКІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА: ВЛАСТИВОСТІ ТА ПОНЯТТЯ

Анотація. У статті автором аналізуються поняття та властивості правової якості адміністративного законодавства як умови ефективності адміністративно-правових норм. Зокрема зауважено, що якісні характеристики адміністративного законодавства (окремого закону) складаються з трьох основних груп його правових властивостей, що визначають його правову якість: законність прийняття та опублікування окремого закону, інструментально-правові властивості та властивості законодавчої техніки. Акцентовано на тому, що правова якість адміністративного законодавства – це стійка сукупність таких його правових властивостей (законність прийняття та опублікування окремого закону, інструментально-правові властивості та властивості законодавчої техніки), які в своїй цілісності формують одну з юридичних умов ефективності норм адміністративного права.

Ключові слова: норма адміністративного права, адміністративне законодавство, властивість, ефективність, умова, якість.

Постановка проблеми. Варто підкреслити, що проблема тиці якості адміністративного законодавства, на відміну від питань його змісту та складників, приділено небагато уваги з боку вчених-адміністративістів. В основному вказана проблематика досліджувалась науковцями опосередковано, як правило, в аспекті загального стану адміністративного законодавства. Однак, незважаючи на доволі жваву полеміку з приводу ефективності адміністративного законодавства, адміністративно-правового регулювання та його методів, варто визнати, що саме кризь призму категорії «якість» адміністративне законодавство, на жаль, фундаментально та системно не досліджувалось сучасними вченими – представниками галузевої юридичної науки, що деякою мірою можна визнати певним недоліком доктринальних досліджень у царині адміністративного права. З огляду на вказані міркування уявляється необхідним, так би мовити, навести різкість щодо деяких основних положень про якість адміністративного законодавства та закласти певну основу для подальшої наукової дискусії з цього приводу.

У словниково-енциклопедичній літературі вказується, що слово «якість» буквально означає: 1) внутрішню визначеність предмета, яка становить специфіку, що відрізняє його від усіх інших; 2) ступінь вартості, цінності, придатності чого-небудь для його використання за призначенням; 3) ту чи іншу характерну ознаку, властивість, рису кого-, чого-небудь; 4) сукупність характеристик продукції або послуг щодо її здатності задовольнити встановлені та передбачені норми [1, с. 1655].

Метою статті є аналіз поняття та властивостей правової якості адміністративного законодавства як умови ефективності адміністративно-правових норм.

Виклад основного матеріалу. Як справедливо зазначають В. В. Окрепілов та інші вчені, якість – це філософська катего-

рія, яка вперше була піддана аналізу Аристотелем ще в III ст. до н. е. В. В. Окрепілов зауважує, що категорія якості відображає важливу сторону об'єктивної дійсності об'єкта – визначеність. Якість об'єкта, як правило, не зводиться до окремих його властивостей, а пов'язана з об'єктом як цілим, охоплюючи його повністю і не відділяючись від нього, тому поняття якості зв'язується з буттям предмета. У людській практиці у зв'язку з нескінченною різноманітністю явищ і об'єктів навколишньої дійсності повсякденні поняття якості неповні, різноманітні, неточні, але щоразу вони відповідають конкретним потребам спілкування. Певний фундамент сучасного філософського розуміння цієї категорії заклав ще Гегель у XIX ст.: «Якість, у першу чергу, тотожна з буттям визначеність, тому дещо перестає бути тим, чим воно є, коли воно втрачає свою якість» [2, с. 16; 3, с. 57]. Радянський філософ В. Н. Сараб'єнов, доповнюючи вказану думку, стверджував, що коли ми говоримо про якість чого-небудь, ми маємо на увазі те, як діє це щось. Якість не є абстракцією; навпаки, вона конкретна. І якщо в мисленні якість є оцінка сукупності властивостей, то ця оцінка може змінюватися щоразу, як дана сукупність властивостей стала іншою, тобто як вона стала сукупністю інших властивостей [4, с. 485]. В тому числі, виходячи з наведеного, на переконання філософа, не слід якість плутати з властивостями.

Як вказує С.А. Воробйова, деякі вчені, на відміну від запропонованих вище підходів, ототожнюють якість лише з сукупністю властивостей [5, с. 39]. Е. З. Волчек вважає: «Якість – це визначеність об'єкта, що представляє собою цілісну і порівняно стійку сукупність його специфічних ознак, характеристик, рис подібності з іншими об'єктами» [6, с. 119; 7, с. 57]. Загалом із філософських позицій якість відображає стійке співвідношення складових елементів об'єкта, яке характеризує його специфіку, і виявляється в сукупності його властивостей. При цьому об'єкт не складається з властивостей, не є свого роду «пучком властивостей», а володіє ними. Категорія якості об'єкта висловлює цілісну характеристику функціональної єдності істотних властивостей об'єкта, його внутрішньої і зовнішньої визначеності, порівняної стійкості, його відмінності від інших об'єктів або схожості з ними [8, с. 252–253]. При цьому в дослідницьких цілях можлива багатоваріантність значень поняття якості, які не завжди зводяться до поняття властивості. В одній і тій же якості можуть бути якісно визначені стани, якісно визначені стадії і етапи розвитку тощо. Однак всі ці якісні характеристики діють у межах зберігання корінної якості цілісного об'єкта (явища), дії його основного структурного закону [9, с. 33].

Варто зазначити, що у правовій доктрині так само не існує однозначного розуміння категорії «якість законодавства» і думки вчених із цього приводу часом суттєво різняться, а сама

категорія в юридичній науці стала більш-менш широко вживатися наприкінці 80-х – на початку 90-х років і до останнього часу не мала суворого термінологічного статусу [10, с. 24]. Так, на думку С. В. Поленіної, закон вважається якісним, якщо він відповідає суспільним потребам і реально регулює суспільні відносини відповідно до поставлених під час його видання цілей і завдань [11, с. 12]. При цьому С. В. Поленіна, а також інші автори виділяють три аспекти якості закону: соціальний, політичний і юридичний [12]. Так, наприклад, соціальна характеристика якості закону включає в себе: по-перше, ступінь адекватності відображення в законі процесів, що відбуваються в суспільстві; по-друге, точність проектування цих процесів на майбутнє; по-третє, прогнозування можливих шляхів розвитку сфер суспільства і нерозривно пов'язаного з цим вибору оптимальних шляхів правового регулювання, їх видозміни в бажаному для законодавця напрямі. Політична характеристика якості закону являє собою ступінь відповідності обраних законодавцем варіантів регламентації суспільних відносин вимогам законодавчої політики та завданням суспільного розвитку на ту чи іншу перспективу [13, с. 42–43]. Із зазначеними твердженнями ми не зовсім погоджуємось, адже вони засновані на визначенні якості того чи іншого закону з позиції відповідності результатів його реалізації цілям його прийняття, а це, як відомо, є яскравою характеристикою цільового аспекту ефективності в праві, який передбачає аналіз співвідношення між метою (цілями) прийняття окремої норми закону (закону загалом) і реальними результатами її реалізації суб'єктами права. Інакше кажучи, якість законодавства за таких вихідних даних розглядається не як умова його ефективності, а як певний критерій останньої.

М. Г. Кравченко визначає такі ознаки якісного закону: а) ознаки, які є спільними для всіх нормативно-правових актів, у тому числі законів (нормативність, загальнообов'язковість, формальна визначеність); б) ознаки юридичного закону, які хоч і властиві іншим нормативно-правовим актам, проте щодо закону мають певну специфіку; в) ознака, якою закон відрізняється від інших нормативно-правових актів (вища юридична сила). При цьому М. Г. Кравченко формулює вимоги, дотримання яких забезпечить якість закону: 1) вимога щодо змісту приписів закону, які виявляються в необхідності адекватного відображення й узгодження в законі прав, свобод та інтересів різних суб'єктів права; 2) вимога адекватного розподілу прав та обов'язків між суб'єктами права; 3) своєчасність закону та відповідність його рівню розвитку суспільних відносин; 4) оптимальне рішення, яке покладено в основу нормативно-правового регулювання; 5) ресурсне забезпечення закону; 6) правильно сформульовані мета й завдання закону; 7) правильний вибір методу нормативно-правового регулювання; 8) гарантованість правових можливостей суб'єктів права; 9) дотримання вимог законодавчої техніки під час створення закону [14; с. 15; 15, с. 72].

Варто зазначити, що у колі вчених-правознавців побутує думка, що якісним є той закон, який застосовується. Наприклад, Б. П. Спасов вважає: «Краще «недосконале право», яке застосовується, ніж «досконале», яке не застосовується» [16, с. 54]. Однак із зазначеним твердженням вченого ми не погоджуємося. Така думка видається нами вельми обмеженою, оскільки розглядає досліджуване нами явище виключно з одного боку – застосування закону. Однак С. А. Воробйова в цьому підході,

запропонованому Б. П. Спасовим, все ж намагається знайти раціональне зерно і з її окремими думками варто погодитися. Так, вона помічає, що якщо закон прийнятий, то він має працювати, втілюватися в правовій поведінці громадян та правозастосовчій діяльності посадових осіб, адже синонімію слова «якість», як підкреслює вчена, – придатність до будь-чого. Якщо закон відповідає праву, але непридатний для реалізації, то такий закон якісним називатися не може. Як ідеальна модель, безумовно, може існувати такий зв'язок – закон відповідає принципам і природі права, але це «належне», а «належне» – це те, що має здійснитися, реалізуватися, щоб стати дійсним [17, с. 95; 7, с. 58–59].

Сама ж вчена вважає, що критерієм оцінки цінності будь-якого закону як управлінського акта є те, наскільки він, відображаючи реальні суспільні потреби, є соціально благодатним для суспільства загалом і, отже, для кожного з його членів, кожного громадянина. Відповідно до цих критеріїв, вона виділяє суспільну, державну, соціальну, правову (юридичну), теоретичну, практичну, статусну і процедурну (процесуальну) цінність, що визначає якість закону. Тобто, на думку С. А. Воробйової, йдеться про те, що критерієм якості закону є єдність соціального прогресу і всебічного, гармонійного розвитку людини, його правова захищеність. Таким чином, дослідниця вважає, що якість закону – це оцінка його створення відповідно до потреб суспільства, держави і особистості на основі вміння бачити, прогнозувати ситуацію і знати шляхи її вирішення, включаючи комплекс умов, забезпечених матеріальними ресурсами і морально-етичними засадами, за допомогою точного і неухильного втілення усіма суб'єктами правових приписів у повсякденній життєдіяльності [7, с. 74–75].

Н. М. Оніщенко хоча й наводить точку зору, що якісний закон – той, що не залишається на папері, а застосовується на практиці (схоже на Б. П. Спасова), водночас визначає два аспекти якості законодавства: соціальний, пов'язаний із його змістом, і юридичний, пов'язаний із формою. На думку Н. М. Оніщенко, зміст нормативно-правового акта має відповідати: 1) основним напрямом розвитку суспільства; 2) реальним умовам життя, як і його ресурсозабезпеченість; 3) Конституції України й іншим актам; 4) принципам демократії та соціальної справедливості, а також нормам моралі; 5) гармонійному взаєморозвитку закону і правової системи в сучасних умовах; 6) принципу визначеності, точності, однозначності правової норми, що є гарантією міцного правопорядку [18, с. 3–6].

На наше переконання, найбільш вивіреним і точним підхід до дослідження означеної проблематики (зокрема в контексті ефективності норм права) пропонує В. В. Ігнатенко, який аналізує теоретичні та прикладні проблеми правової якості законів про адміністративні правопорушення. Як вважає вчений, правильніше говорити саме про правову якість законів, адже ця наукова категорія покликана сфокусувати дослідницьку увагу в основному на правових характеристиках якості закону, не применшуючи при цьому неправові характеристики якості закону. «Якість закону» і «правова якість закону», як підкреслює В. В. Ігнатенко, співвідносяться як рід і вид, тому в рамках конкретизації загальної категорії «якості закону» можливо також виділяти «якість соціально-економічної зумовленості закону», «якість соціально-політичної зумовленості закону». З огляду на це в найбільш загальному плані правову якість закону можна визначити як цілісну стійку сукупність правових властивостей закону, яка є однією з передумов ефективної дії закону

відповідно до поставлених при його виданні цілям [10, с. 27, 28]. Таким чином, на думку вченого-адміністративіста, основними рисами правової якості законів є такі:

1) правова якість закону – це різновид якості закону як категорії більш загального плану;

2) в основі розуміння правової якості закону лежить інтегрований підхід до розуміння якості, який зобов'язує враховувати цілісну і стійку сукупність правових властивостей закону;

3) правова якість закону в ціннісному відношенні не є нейтральною, має оціночний характер і втілює в собі риси аксіологічної категорії;

4) правові властивості закону можуть групуватися у види, що, своєю чергою, є методологічною передумовою для виділення порівняно самостійних видів правової якості закону;

5) правова якість закону є однією з умов ефективності і стабільності його дії;

6) загальнотеоретичне визначення правової якості закону виступає методологічною основою для вироблення у відповідних дослідницьких цілях операційних визначень видів правової якості закону і розробки основних параметрів їх оцінки [10, с. 27].

При цьому В. В. Ігнатенко виділяє три основних групи (види) правових властивостей закону: властивості правової легальності закону; інструментально-правові властивості закону і техніко-юридичні властивості закону. Властивості правової легальності закону – це правові властивості його відповідності нормативно-правовим вимогам. Вони відображають відповідність прийнятого закону нормам про нормотворчу компетенцію цього законодавця, відповідність приписів виданого закону приписам конституції, загальновизнаним принципам і нормам міжнародного права, міжнародних договорів, а також приписам законів вищої юридичної сили. Своєю чергою, інструментально-правові властивості закону відображають правові особливості законодавчої регламентації в ньому правових засобів. У процесі аналізу інструментально-правових властивостей основна увага приділяється повноті, точності і несуперечності регламентації правових засобів-діянь. Натомість техніко-юридичні властивості закону, як стверджує вчений, – це правові властивості техніки його викладу. Вони відображають відповідність закону стандартам і іншим правилам законодавчої техніки. Без дотримання законодавцем вироблених наукою і апробованих нормотворчої практикою правил і прийомів законодавчої техніки неможливе досягнення високого рівня якості законотворчості [10, с. 28–29].

С. І. Пунченко також розглядає якість законодавства як умову соціальної ефективності правових норм, повторюючи при цьому відповідну думку С. О. Жинкіна [19, с. 81–83], який, своєю чергою, вважає, що думки С. В. Полєніної і В. В. Ігнатенка не треба протиставляти, адже вони перебувають між собою в прямому зв'язку [20, с. 26]. С. О. Жинкін вважає, що якщо при вивченні якості закону в його співвідношенні з економічними, політичними та іншими явищами йдеться про якість змісту норм права і їх соціальну зумовленість, то інший підхід спеціалізується на вивченні якості форми закону, властивих йому ознак як джерела права та форм викладу норм права в тексті закону. Оскільки форма і зміст перебувають у тісному взаємозв'язку, як зазначає вчений, якість закону може бути розкрито повно і всебічно лише як якість його форми і змісту.

С. О. Жинкін, спираючись на філософське уявлення про якість, загалом правильно пише: «Категорія «якість» розумі-

ється як сукупність властивостей, що вказують на те, що являє собою предмет, явище. Якість безпосередньо пов'язана з кількістю, тобто з сукупністю властивостей, що вказують на величину предмета, його розмір. Зв'язок між кількістю і якістю закріплена мірою. Міра показує межу, за якою зміна кількості тягне за собою зміну якості, або межу, за якою зміна якості тягне за собою зміну кількості». Тому вчений вважає, що в найзагальнішому вигляді поняття «якість закону» можна визначити як сукупність властивостей, необхідно властивих закону, що характеризують його як регулятора суспільних відносин [20, с. 26].

Однак, як нам здається, якщо мова заходить про якість закону як про умову ефективності норм адміністративного права, то з огляду на багатоаспектність цієї категорії (мається на увазі ефективність) зазначимо, що треба чітко розрізнити характер і різновиди обставин, які зумовлюють дієвість таких норм. Вбачається, що умови ефективності правових норм недарма ділять на дві великі групи, де в першій (загально соціальні умови) закладається фундамент для досягнення відповідних соціальних цілей правом як ефективного соціального регулятора, інструмент упорядкування суспільних відносин, а в другій (юридичні умови) – не тільки уточнюється вимоги до правових норм як до специфічного виду соціальних норм (правова якість законодавства), але і розкриваються особливості необхідних передумов для точної і правильної їх реалізації (якість правозастосовчої діяльності, високий рівень правової культури суб'єктів права). З огляду на це, на нашу думку, в контексті передумов ефективності правових норм більш резонно все ж таки відсувати на другий план так званий «соціальний елемент» категорії «якість закону» і вести мову виключно про правові властивості цієї важливої характеристики законодавства. Інакше кажучи, ми повною мірою підтримуємо В. В. Ігнатенку у тому, що в межах досліджуваної проблематики більш коректно вести мову саме про правову якість законодавства як про умову ефективності норм адміністративного права.

У контексті нашого дослідження особливий інтерес становлять роботи, в яких порушується питання якості адміністративного законодавства або ж його норм. Так, на думку О. С. Рогачової, яка у висновках спирається на раніше згадані нами досягнення в цій сфері В. В. Ігнатенка, ефективність норм адміністративно-деліктного права безпосередньо залежить від якості законодавчої діяльності в сфері адміністративної відповідальності [21, с. 23]. Окремо вчена підкреслює, що з метою досягнення ефективності норм адміністративно-деліктного права виділяються правові умови, за дотримання яких має формуватися і прийматися якісна норма адміністративно-деліктного права: правильний вибір кола суспільних відносин, що підлягають правовому регулюванню; своєчасність розробки норми адміністративно-деліктного права; дотримання принципу справедливості у процесі встановлення адміністративної відповідальності, пропорційності санкцій адміністративно-деліктних норм конституційно закріпленим цілям і охоронюваним інтересам, а також характеру вчиненого діяння; дотримання правил законодавчої техніки; правосвідомість. Норма про адміністративну відповідальність тоді є якісною, як вважає О. С. Рогачова, коли вона актуальна і своєчасна, задовольняється потреба в регулюванні відносин, які необхідно охороняти нормами адміністративно-деліктного права [21, с. 23].

Своєю чергою, І. В. Болокан, яка досліджує якість адміністративного законодавства як умову ефективності реалізації

норм адміністративного права, розглядає її одразу у кількох вимірах. Зокрема, як зазначає вчена, ефективність додержання як форми реалізації адміністративно-правових норм пов'язана з якістю (досконалим змістом) забороняючих та обмежуючих норм, яка б у збалансованому вигляді враховувала інтереси як держави, так і безпосередніх суб'єктів реалізації, що й буде характеризувати безпосередній зв'язок з ефективністю правового регулювання загалом та ефективністю правотворчості зокрема (умова ефективності додержання, яка пов'язана з об'єктивним фактором, а саме – якість норми, якість закону) [22, с. 366].

Натомість у площині ефективності застосування як форми реалізації адміністративно-правових норм така умова, як «якість законодавства», як вказує І. В. Болокан, охоплює принаймні три групи: 1) якість норми, яка застосовується (умовою ефективності реалізації адміністративно-правових норм у формі застосування є якість матеріальних, процесуальних та процедурних галузевих норм); 2) якість норм, якими регулюється правовий статус конкретного правозастосовчого органу чи посадової особи (відповідні норми мають якісно врегулювати не лише питання прав та обов'язків (повноважень), а також й питання відповідальності); 3) якість процедурних норм, якими регулюється порядок правозастосовчої діяльності (дотримання певної процедури, послідовності дій). Лише наявність усіх цих складників гарантуватиме якісний результат реалізації у формі застосування – позитивну ефективність реалізації [22, с. 377–378].

Таким чином, узагальнений аналіз різних поглядів на визначення поняття «якість закону» дає нам змогу дійти висновку, що, по-перше, якість закону (законодавства) – це сукупність його властивостей, що відрізняє його від інших явищ, по-друге, виявляє його природу, закономірності розвитку і функціонування. При цьому в розрізі вивчення порушеної у цій роботі проблематики якість законодавства варто розглядати як оціночну категорію, як змінну його властивість.

Що стосується якісних характеристик адміністративного законодавства, то, спираючись на міркування В. В. Ігнатенка, зазначимо, що, на нашу думку, вони складаються з трьох основних груп правових властивостей адміністративного законодавства (окремого закону), що характеризують його правову якість:

1) *законність прийняття та опублікування* є правовою властивістю, що визначає відповідність певного закону, який є джерелом адміністративного права, вимогам законодавчого процесу, положенням Конституції України, приписам законів вищої юридичної сили;

2) *інструментально-правові властивості певного адміністративного закону* відображають правові особливості законодавчої регламентації в ньому так званих операційних (правореалізаційних) правових засобів (насамперед таких як: адміністративний акт, індивідуальний акт, адміністративна процедура, звернення (скарга, пропозиція, заява, петиція тощо), адміністративний позов, протокол тощо). Якісно регламентовані операційні правові засоби дають змогу реалізувати суб'єктам адміністративного права свій адміністративно-правовий статус. Так, належно закріплені повноваження поряд з іншими механізмами забезпечують високий ступінь якості правозастосовчої діяльності відповідних юрисдикційних суб'єктів, а чітко виписані права у публічній сфері та адміністративні процедури їх реалізації дають змогу приватній особі скористатися наданими їм правами та захистити порушені інтереси;

3) *властивості законодавчої техніки*, які охоплюють сукупність правил, прийомів і методів роботи з підготовки і видання законів. Зокрема, юридична конструкція як один із засобів нормотворчої техніки забезпечує належну побудову нормативно-правового акта (логічність змісту матеріалу; послідовність його викладу; дотримання лінгвістичних та філологічних правил, зв'язок між нормами права; доступність та зрозумілість нормативних приписів; повнота, передбачуваність і чіткість правового регулювання тощо). Іншими словами, вони відображають відповідність закону стандартам і іншим правилам нормотворення. Серед інших інструментів законодавчої техніки, що активно застосовуються законодавцем під час розробки та прийняття законів, що регулюють адміністративні правовідносини, варто також назвати юридичні терміни, дефініції, норми-принципи, презумпції, фікції, оціночні поняття та категорії, переліки тощо.

Висновки. Таким чином, на нашу думку, правова якість адміністративного законодавства – це стійка сукупність таких його правових властивостей (законність прийняття та опублікування окремого закону, інструментально-правові властивості та властивості законодавчої техніки), які в своїй цілісності формують одну з юридичних умов ефективності норм адміністративного права.

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голова ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. 1440 с.
2. Окрепилов В. В. Управление качеством. Издание второе, дополненное и переработанное. Санкт-Петербург : «Издательство «Экономика», 1998. 308 с.
3. Гегель Ф. Сочинения в 14 томах. 1929–1959. Том 1. Энциклопедия философских наук. Ч. 1. Логика. Москва; Л.: Государственное издательство, 1929. 437 с.
4. Сарабьенов В. Н. Качество с точки зрения практического подхода. Коллективная монография: На переломе. Философские дискуссии 20-х годов: Философия и мировоззрение. Москва : Полтииздат, 1990. С. 484–492.
5. Уемов А. И. Вещь, свойство и отношение. Москва : Издательство Академии наук СССР, 1963. 184 с.
6. Волчек Е. З. Философия : Учебное пособие с хрестоматийными извлечениями. Минск : «Интерпрессервис» ; «Экоперспектива», 2003. 544 с.
7. Воробьева С. А. Качество закона и его роль в обеспечении прав человека (теоретико-правовой аспект) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Омск, 2016. 225 с.
8. Философский энциклопедический словарь. Москва : Советская энциклопедия, 1983. 840 с.
9. Кузьмин В. П. Категория меры в марксистской диалектике : Монография. Москва : «Наука», 1966. 220 с.
10. Ігнатенко В. В. Правовое качество законов об административных правонарушениях : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.02. Екатеринбург, 1999. 344 с.
11. Поленина С. В. Качество закона и совершенствование правотворчества. *Советское государство и право*. 1987. № 7. С. 12–19.
12. Поленина С. В. Качество закона и эффективность законодательства / Под ред.: Куник Я. А. Москва : Издательство ИГиП РАН, 1993. 56 с.
13. Законодательная техника : Научно-практическое пособие / Под ред. Ю. А. Тихомирова. Москва : Городец, 2000. 272 с.
14. Кравченко М. Г. Основні ознаки та вимоги до якісного закону. *Адміністративне право і процес*. 2014. № 8. С. 4–17.
15. Кравченко М. Г. Підвищення вимог до якості закону як передумови ефективності його реалізації. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 2. Т. 1. С. 67–73.

16. Закон и его толкование. Перевод с болгарского / Спасов Б. П.; Отв. ред.: Калюшин Е. И.; Пер.: Сафонов В. М. Москва : Юрид. лит., 1986. 247 с.
17. Неновски Н. Право и ценности / Вступительная статья и перевод с болгарского канд. юрид. наук В. М. Сафронова; под редакцией докт. юрид. наук В. Д. Зорькина. Москва : Прогресс, 1987. 248 с.
18. Оніщенко Н. М. Проблеми ефективності законодавства та сучасний розвиток. *Вісн.* 2007. № 12. С. 3–6.
19. Пунченко С. И. Социальная эффективность права в современной России (теоретический аспект) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.14. Краснодар, 2016. 169 с.
20. Жинкин С. А. Психологические проблемы эффективности права: монография. Санкт-Петербург : Юридический центр-Пресс, 2009. 376 с.
21. Рогачева О. С. Эффективность норм административно-деликтного права : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.14 «Административное право; финансовое право; информационное право». Воронеж, 2012. 50 с.
22. Болокан І. В. Реалізація норм адміністративного права: проблемні питання теорії та практики : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2017. 549 с.

Шахов С. В. Правовое качество административного законодательства: свойства и понятия

Аннотация. В статье автором анализируются понятия и свойства правового качества административного законодательства как условия эффективности административно-правовых норм. В частности, отмечено, что качественные характеристики административного законодательства (отдельного закона) состоят из трех основных групп его правовых свойств, определяющих его правовое качество: законность принятия и опубликования отдельного закона,

инструментально-правовые свойства и свойства законодательной техники. Акцентируется внимание на том, что правовое качество административного законодательства – это устойчивая совокупность таких его правовых свойств (законность принятия и опубликования отдельного закона, инструментально-правовые свойства и свойства законодательной техники), которые в своей целостности формируют одно из юридических условий эффективности норм административного права.

Ключевые слова: норма административного права, административное законодательство, свойство, эффективность, условие, качество.

Shakhov S. Legal quality of administrative legislation: properties and concepts

Summary. The article analyzes the concepts and properties of the legal quality of administrative legislation as a condition for the effectiveness of administrative law. In particular, it is noted that the qualitative characteristics of administrative legislation (a separate law) consist of three main groups of its legal properties that determine its legal quality, in particular: the legality of the adoption and publication of a separate law; instrumental and legal properties and properties of legislative techniques. The attention is focused on the fact that the legal quality of administrative legislation is a stable combination of its legal properties (the legality of the adoption and publication of a separate law; instrumental legal properties and properties of legislative technology), which in their integrity form one of the legal conditions for the effectiveness of administrative law.

Key words: norm of administrative law, administrative legislation, property, efficiency, condition, quality.